

MANIFESTAREA TINERILOR PRIN SUBCULTURI
THE YOUTH MANIFESTATION THROUGH SUBCULTURES

ANASTASIA OCERETNÎI,
doctor, lector superior,
Universitatea de Stat din Moldova

Societățile din toate tipurile au fost eterogene, acest fapt favorizând dezvoltarea subculturilor. Pe de o parte, ele îmbogățesc mozaicul cultural, iar pe de altă parte, crează spațiul unor conflicte culturale. Cu toate acestea, subculturile reprezintă pentru membrii care le împărtășesc un mod de a se autoafirma și de a se autoidentifica. În articolul dat, sunt prezentate concepțiile

diferitor autori cu privire la tipurile de subculturi împărtășite de tinerii contemporani, evidențindu-se specificul fiecărui tip.

Cuvinte cheie: cultură, subcultură, tineret, contracultură, tipuri de subculturi, trăsătură culturală, simboluri.

Societies have been mixed all the time, favoring the development of subcultures. On the one hand, they enrich the cultural mosaic, and on the other hand, they create space for cultural conflicts. However, subcultures are for members who share a way to identify themselves. In the article are presented various authors views on the types of contemporary youth subcultures, highlighting the specificity of each type.

Keywords: culture, subculture, youth, counterculture, types of subcultures, cultural characteristic, symbols.

Prin cultură omul devine o ființă socială, depășind stadiul de dezvoltare pur biologică și încadrându-se într-o nouă formă de organizare, și anume cea socială. Cultura ne eliberează de nevoia de a reinventa mereu componentele vieții sociale, ea întrunind trăsături comune tuturor popoarelor, dar în același timp și elemente distinctive, diferențiind tipurile de subculturi. Diversitatea trăsăturilor culturale nu se manifestă doar între societăți, ci chiar în interiorul aceleiași societăți. Unele grupuri de oameni practică anumite complexe culturale care nu sunt acceptate de restul societății: adolescenții, spre exemplu, se îmbracă altfel decât adulții și folosesc un vocabular care uneori nu este înțeles decât de ei. În cadrul unei culturi generale a unei societăți apar ansambluri specifice de trăsături și complexe culturale caracteristice unor anumite grupuri care sunt denumite **subculturi**. Această definiție este una utilizată în partea europeană, însă din perspectivă americană termenul de subcultură este utilizat pentru a desemna cultura unui subgrup social, referindu-se în special la o contracultură, ca de exemplu, cea a avangardei sau la cultura underground a marginalilor care se opun normelor sociale dominante [1, p.638]. Cu toate acestea, subcultura nu se reduce la contracultură, aceasta din urmă fiind un tip de subcultură a unui grup.

Utilizarea termenului de subcultură într-o accepțiune sau alta este determinată de *punctul de referință*: o cultură regională este o subcultură în raport cu cultura națională; de *omogenitatea populației* care o constituie; de *suma trăsăturilor culturale* care permit formarea identității de grup [1, p.639].

Existența și diversitatea subculturilor sunt determinate de gradul de omogenitate socială și de gradul de toleranță a fiecărei societăți. Subculturile se pot constitui pe criterii naționale, religioase, profesionale, de vârstă, de sex etc.: subcultura muncitorilor, a bătrânilor, a tinerilor etc. Deseori, o subcultură are o limbă distinctă, ceea ce conferă un sentiment de identitate, oferă posibilitatea unei comunicări mai precise între membrii grupului și protejează această comunicare de persoanele din afara acestuia.

Cercetătorul Fischer M. consideră că subculturile sunt rezultatul urbanizării. Concentrarea unui număr mare de persoane diferite (ca statut) a condus la slăbirea relațiilor interpersonale, a structurilor sociale primare și la consensul normativ. Autorul argumentează că cu cât va crește numărul așezărilor urbane, cu atât va fi mai mare diversitatea și, astfel, va crește gradul de „subculturalizare” [1, p.10].

Indivizii aparțin de-a lungul vieții mai multor subculturi. Din perspectivă funcționalistă, acestea au un rol de coeziune socială, deoarece permit integrarea indivizilor în grupuri relativ omogene și le asigură o identitate socială. Mozaicul cultural creat de subculturi poate fi considerat un factor de îmbogățire a societății, iar în unele cazuri, poate contribui la crearea de tensiuni între grupurile subculturale.

Creșterea rolului tinerilor în societatea contemporană și influența lor asupra proceselor economice, politice, sociale, intensificarea concurenței între generații comportă, în contextul culturii tradiționale, consecințe asupra formării subculturii tinerilor, caracterizată de către Левикова С.И. ca fiind *ezoterică* (ascunsă, destinată în exclusivitate pentru cei cunoscători), *evazivă* (fantezistă, neputincioasă), creată de tineri pentru sine. Este o „cultură de elită”, în sensul că nu toți tinerii au posibilitatea de a o împărtăși (mai ales, dacă ne referim la subcultura studentescă), având rolul de a integra tinerii în societate. Subcultura tinerilor este o parte importantă a culturii generale, determinând stilul de viață, orientările valorice și mentalitatea purtătorilor ei.

Cercetătoarea de origine rusă Латышева Т.В. prin conceptul de *subcultură a tinerilor* înțelege

un set de orientări valorice estetice, politice și de altă natură, simboluri, comportamente, stil de viață și atribute externe ale unui grup de tineri, caracterizat printr-un stil de educație în contextul culturii generale a națiunii. Subcultura tinerilor nu este întotdeauna în opoziție față de alte forme de cultură, ea poate include mai multe elemente culturale comune altor subculturi, creând o combinație originală și completându-le cu componente spirituale și materiale [3, p.93].

Numeroși cercetători, în analizele întreprinse asupra subculturii tinerilor, au identificat un șir de tipologii. Cercetătorul englez Brake M. analizează subculturile tinerilor din perspectivă deviantă, evidențiind patru tipuri: *subcultura normală* (care nu se deosebește de cultura generală și nu are nevoie de a se evidenția), *delincventă* (întrunind tinerii care sunt potențial infractori), *rebel-culturală* (din care fac parte tinerii din clasa de mijloc, cu studii superioare și pasionați de artă), *activă politic*. Tipologia dată de Brake M. este una depășită pentru societatea contemporană, mai ales că subcultura este un fenomen dinamic.

Cercetătorul rus Толстых А.В. a stabilit următoarele tipuri de subculturi, în dependență de sfera de activitate: *social-politice*, care au drept scop propagarea unor anumite puncte de vedere social-politice; *radicale*; *ecologico-etice*; *asociațiile neformale de tineri cu un anumit stil de viață* (panki, hippy etc.); *netraditional-religioase* (sataniști etc.); *pe interese* (fanați, filateliști etc.) [4]. Această tipologie este una productivă, care permite să se observe liantul care întrunește tinerii într-o anumită subkultură, care se crează de tineri din dorința de a-și găsi persoane asemănătoare și de a depăși dificultatea de a nu fi și trăi singur, dar într-o formă colectivă, având un sentiment de solidaritate. Cu toate acestea, o astfel de tipologie nu acoperă toate tipurile de subculturi ale tinerilor.

În concepția cercetătorului Сергеев С.А. subculturile tinerilor comportă următoarele tipuri: *romantico-evazivă* (hippy, baikerii, indeaniștii etc.), *hedonico-distractivă* (rapperii etc.), *criminală* (gopnicii etc.), *anarho-nihiliste* (mișcările politizate extremiste de dreapta sau de stânga etc.).

Un alt criteriu de sistematizare a subculturilor este cel al confortului, dezvoltat de către Башлачев А., după care subculturile pot fi *conforte*, *conforte în anumite condiții*, *neconforte* (protestatari).

Cercetătorii ruși Левикова С.И. și Бабахо В.А. au evidențiat următoarea tipologie a subculturilor de tineret:

- subculturi care întrunesc admiratorii de stiluri muzicale (metaliștii, braikerii etc.),
- subculturile cu o anumită orientare valorică, în special politică și ideologică (anarhiștii, pacifiștii, „verzii” etc.),
- subculturi cu caracter apolitic și evaziv (hippy, oamenii „sistem” etc.),
- subculturi de orientare estetică (mișcarea „mitki” din Rusia etc.),
- subculturi care împărtășesc cultul mușchilor și a forței fizice (culturiștii etc.),
- subculturi criminogene, având la bază agresivitate și activitate împotriva legilor (gopnicii etc.) [5, p.186-187].

Din cercetările realizate de Латышева Т.В. pot fi desprinse un șir de tipuri de subculturi de tineret, în clasificarea cărora drept criteriu de referință s-a luat stadiul de dezvoltare internă. Unele dintre aceste tipuri le regăsim și la alți cercetători menționați anterior. Astfel, este vorba de *subculturile trecutului* (anii 40-80 ai sec. al XX-lea), care nu există în prezent (moda, teddy-boys etc.), *subculturile revigorante* care reproduc stilul anilor 60-90 ai sec. al XX-lea (hippy, goții de școală veche, rocherii glam etc.), *subculturile contemporane*, care au apărut câteva decenii în urmă, însă ele nu și-au pierdut din însemnătate din momentul apariției lor.

În același context, cercetătoarea identifică un șir de tipuri de subculturi contemporane: *subculturile sportive*, care presupun asocierea tinerilor prin intermediul activităților recreative specifice sportului (skateboard, snowboarding, motociclism etc.), fanatismului de sport (fanii fotbalului) sau de a participa la jocuri costumate organizate, care, de asemenea, presupun activitate fizică reală; *subculturile muzicale* au ca element distinctiv orientarea spre un stil anume de muzică; *subculturile de club* există doar în limita cluburilor de noapte, în viața de zi cu zi afilierea

la această subcultură nemanifestându-se în mod deschis; *subculturile criminale* se disting prin plăcerea membrilor de a comite acte criminale, împotriva legilor și normelor sociale, aceasta fiind denumită „dragoste penală” (neofasciștii, comunitatea gopnik, hackerii) [3, p.95].

Cercetătoarea de origine rusă Нигматулина Г.А. în studiile sale a propus clasificarea subculturilor în dependență de manifestarea lor socială: *subculturi tolerante* (care sunt îndepărtate de lumea externă și nedemonstrând apartenența la ea: rapperii, baikerii etc.), *subculturi nihiliste* (care demonstrează propriile valori și stil nu ca protest, dar ca alternativă), *subculturi orientate negativ* (care au un caracter contra culturii dominante, dar nu au scopul de a o distruge), *subculturi agresive* (contraculturile).

Una din tipologiile care reflectă starea subculturilor contemporane, este cea oferită de către sociologul și filosoful rus Фролов С.С., care le-a clasificat ținând cont de următoarele criterii:

- după **apartenență**: *in-group* (adică, cele în care tînărul se identifică cu ceilalți și consideră că membrii grupului sunt „noi”. Caracteristic acestor tineri este că ei împărtășesc anumite sentimente și idei comune, avînd o atitudine unică față de scopul pus în viață și sferile de activitate) și *out-group* (adică, cele din care tînărul nu face parte, considerîndu-i ca fiind „ei”);
- după **interacțiune**: *primare* (în care fiecare membru vede în altul o individualitate; tinerii din astfel de subculturi spreciază personalitatea colegului, având sentimente și speranțe comune, comunicarea fiind pe primul plan) și *secundare* (în care relaționarea are un caracter unilateral, indiferent și poartă un caracter utilitarist. În astfel de subculturi relațiile de prietenie nu sunt obligatorii, grupul fiind mereu orientat spre atingerea scopului). Este important de menționat că în subculturile primare se formează personalitatea tînărului, regăsind în ele o atmosferă intimă, simpatie și posibilitățile de a se autorealiza. În același timp, membrii subculturii secundare au posibilitatea de a găsi mecanismul eficient în atingerea unui anumit scop, cu riscul pierderii intimității și a relațiilor amicale;
- după **nivelul comunicării**: subculturi mici (în care tinerii au contact direct unii cu alții) și subculturi mari (în care tinerii nu pot comunica cu toți membrii) [6].

Reieșind din tipologiile prezentate și analizînd gradul de participare al tinerilor în una sau altă subcultură, Левикова С.И. împarte subculturile de tineret în: „*tipice*” („regulate”, „omogene”), care reprezintă scopul în sine al tinerilor; de obicei, astfel de subculturi sunt închise; și „*amestecate*” („eterogene”, „necomplete”, „iregulate”), participarea la care este una complementară și compensatorie [4].

Studiile desfășurate de Латышева Т.В. relevă cîteva direcții de orientare a subculturii de tineret în contemporaneitate: o afinitate stilistică și un spațiu semiotic - simboluri comune; stil de muzică comun; un spațiu comun de comunicare, format ca urmare a infrastructurii comunitare (cluburi, magazine, reviste) [3, p.95-96].

Astăzi, în societățile dezvoltate, ca normă este pluralismul subcultural, mai ales că societatea este un amalgam de subculturi etnice, profesionale, teritoriale religioase, și, desigur, subculturi de tineret, fiecare dintre ele avînd punctul său de vedere propriu asupra lumii, inclusiv propriul sistem de norme și valori, atitudini, convingeri și de interes. Manifestarea tinerilor prin subculturi este un mod de a se autoidentifica în contextul celorlalte grupuri sociale, însă nu trebuie de susținut și încurajat subculturile criminale, acestea reprezentînd un risc pentru societate. Indiferent de tipul de subcultură, ea promovează valori, care sunt interiorizate de generațiile din urmă, iar ulterior sunt intensificate. În acest context, se accentuează riscul creșterii unei generații orientate spre comitere de acte deviante.

Referințe bibliografice

1. FERREOL, G., JUCQUOIS, G. *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*. Iași: Polirom, 2005.
2. BRAKE, M. *The Sociology of youth culture and youth subculture*. London: Routledge & Kegan Paul, 1980.

3. ЛАТЫШЕВА, Т.В. Феномен молодёжной субкультуры: сущность, типы. **Ін:** *Социологические исследования*, № 6, Июнь 2010, р.93-101.
4. ГЛЕБОВА, Е.М. Типология молодёжной субкультуры. **Ін:** *Материалы международной заочной научно-практической конференции «Теория и практика современной педагогики»* Disponibil pe Internet: [//http://sibac.info](http://sibac.info)
5. КУЗНЕЦОВА, В.Н. *Социология молодежи*. Москва: Гардарики, 2007.
6. ФРОЛОВ, С.С. *Основы социологии*. Москва: Юрист, 1997.